

Saksframlegg

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Komite Levekår		
Formannskapet		
Kommunestyret		

Utredning av Stjørdal kommunes muligheter til å drift mottak for enslige mindreårige selv

Rådmannens forslag til vedtak/innstilling:

1. Kommunestyret tar saken til orientering

Vedlegg:

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

Sammendrag:

Saksopplysninger

Utredning av Stjørdal kommunes muligheter til å opprette og drive mottak for enslige mindreårige over og under 15 år ut i fra verbalforslag under strategidebatt i Kommunestyret desember 2015

Vurdering

Opprettelse og drift av mottak for enslige mindreårige er ikke en lovpålagt oppgave for kommunene. Utlendingsdirektoratet lyser ut anbud for dekke den etterspørselen som til enhver tid er tilstede. Anbudenes varighet og omfang varierer stort. Våren 2016 har det vært en overkapasitet som har ført til at alle opsjonsplasser i tidligere anbud har blitt kansellert.

Stjørdal kommune vil ved en eventuell etablering av mottak for enslige mindreårige asylsøkere få et lovpålagt ansvar for å produsere tjenester for beboerne ved slike mottak. For å vurdere Stjørdal kommunes muligheter og handlingsrom for å opprette og drive mottak for enslige mindreårige, er det nødvendig å se på lovverk og organiseringen av opprettelse og drift av mottak for enslige mindreårige, for å gi en situasjonsbeskrivelse og deretter vurdere Stjørdal kommunes muligheter og handlingsrom til å opprette og drive mottak for enslige mindreårige.

Utredningen er skrevet med utgangspunkt i dagens situasjon med to etablerte mottak for enslige mindreårige i privat regi.

1. Etat oppvekst:

Etter Opplæringsloven § 2-1

«gis alle barn og unge i alderen 6-18 år rett og plikt til grunnskoleopplæring.»

Videre at

«Opplæringsloven § 4A-1 tredje ledd gir rett grunnskoleopplæring for ungdom som er over opplæringspliktig alder, men under 18 år, og som søker oppholdstillatelse.»

Videre at

Opplæringsloven § 3-1 tolvte ledd gir ungdom under 18 år som søker om oppholdstillatelse, rett til videregående opplæring.

På dette grunnlaget er Stjørdal kommunes lovpålagte ansvar det samme for asylsøkere som for alle andre innbyggere

Etter Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets rundskriv A-20/2007, har mindreårige asylsøkere rett til 250 timers norskopplæring på linje med voksne asylsøkere. I henhold til dette rundskrivet er det mottakene som er ansvarlig for å organisere skyss til og i fra opplæringen.

Slik situasjonen er i dag er det kapasitet både på lokaler for undervisning og pedagogisk personell til å ivareta lovpålagte oppgaver gjennom opplæringsloven for personer under 15 år. Kapasiteten på ungdomsskoler er mindre.

Ved en fremtidig omorganisering av voksenopplæringen (VO) i nye lokaler, vil kapasiteten øke.

Arealsituasjonen på mottaksskolene er ikke fleksibel nok til å håndtere en økning i enslige mindreårige under 15 år.

2. Etat omsorg

Etter helse- og omsorgstjenesteloven § 3-1:

«Kommunen skal sørge for at personer som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helsetjenester. Asylsøkere har samme rett til helsehjelp som øvrig befolkning. Rettighetene omfatter både somatisk og psykisk helsehjelp.»

Videre sier forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket § 4 at:

«Barn i mottak og omsorgssenter har rett til nødvendige helse- og omsorgstjenester uavhengig av oppholdstatus»

På dette grunnlaget skal Stjørdal kommune produsere og tilby nødvendige helsetjenester til alle. En eventuell etablering av mottak for enslige mindreårige vil føre til et større press på helsetjenester enn hva som er tilfellet i dag.

Etat omsorg har pr i dag ikke elastisitet nok i organisasjonen til å ivareta en større økning i tjenesteproduksjon til dette formålet. Særlig gjelder dette helsesøsterfunksjonen.

3. Eiendom

Stjørdal kommune har pr nå ingen ledige lokaler i sin portefølje som kan benyttes til dette formålet. En eventuell opprettelse og drift av senter for mottak av enslige mindreårige forutsetter at Stjørdal kommune kjøper eller leier bygningsmasse til dette formålet.

4. Enhet barn og unge

En etablering av mottak for enslige mindreårige kan bidra til å gi Stjørdal kommune fordeler og nye muligheter. Særlig gjelder dette styrkning fagmiljøet rundt denne enhet. Det må likevel her bemerkes at dette forutsetter midler til både kompetanseheving og eventuelt nye tilsetninger.

5. VR Barnevern

Lov om barneverntjenester gjelder for alle barn i Norge uavhengig av asylsøkerstatus og statsborgerskap. Asylsøkerbarn har, som alle andre barn i Norge, rett til å motta tjenester og tiltak etter lov om barneverntjenester, dersom barnet har et særlig behov for hjelp.

Staten refunderer deler av utgiftene til kommunale barneverntiltak for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger m.fl. Målet med den statlige refusjonsordningen er å medvirke til at enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger med behov for tiltak etter barnevernloven får nødvendig hjelp, omsorg til rett tid og trygge oppvekstvilkår. Refusjonsordningen skal også medvirke til rask bosetting av enslige mindreårige flyktninger.

Kommunene blir omfattet av ordningen dersom de iverksetter barnevernstiltak for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger. Ekstraordinære utgifter i forbindelse med plasseringer utenfor hjemmet etter barnevernloven kan utløse særtilskudd til vertskommuner.

6. Personal

Kontraktstiden på UDI sine kontrakter vært tre år med opsjoner på ytterligere tre år. En videreføring av denne praksisen fra UDI vil føre til store utfordringer for Stjørdal kommune når det gjelder personalarbeid. Personalarbeidet skal være preget av forutsigbarhet og være innenfor det til en hver tids gjeldende lover og regelverk. Stjørdal kommune kan pr i dag ikke ansette personell på korttidskontrakter eller andre ansettelsesforhold som er tidsbegrenset. I dette bildet må også forholdet mellom UDI sin etterspørsel og kommunens evne og vilje til å tilby vurderes. Det har i de senere år vært et til tider misforhold mellom tilbud og etterspørsel som blant annet har ført til terminering av kontrakter og dermed opphør av ansettelsesforhold.

Personalavdelingen i Stjørdal kommune vurderer det slik situasjonen er nå, er det ikke ønskelig å opprette eller drive mottak for enslige mindreårige asylsøkere.

7. Økonomiske betraktninger

Vertskommunetilskuddet skal dekke utgifter til helse, barnevern, tolk og administrasjon i forbindelse med drift av mottak i kommunen. I tillegg til det ordinære vertskommunetilskuddet omfatter ordningen også et særtilskudd ved omsorgsplassering. Det gis også tilskudd til kommunene for plass i barnehage for asylsøkerbarn i alderen fire og fem år (til skolestart).

Det er et eget tilskudd til grunnopplæring i skolen. Dette tilskuddet administreres av Utdanningsdirektoratet.

UDI utbetaler vertskommunetilskudd som skal dekke kommunens utgifter til helse, barnevern, tolk og administrasjon i forbindelse med drift av mottak i kommunen.

Kunnskapsdepartementet har fastsatt retningslinjer om tilskudd til opplæring til barn og unge som søker opphold i Norge. Tilskuddet skal bidra til å dekke kommunens utgifter til grunnskoleopplæring av barn og unge som søker opphold og som har rett og/eller plikt til opplæring.

Tilskuddsordningen begrenses til de som bor på mottak/omsorgssenter eller oppholder seg lovlig i landet i påvente av å få avgjort søknad om oppholdstillatelse, inntil de fyller 18 år eller har fullført det skoleåret de fyller 18 år i løpet av.

Sett i lys av dette vil Stjørdal kommune ikke ha økonomiske utgifter knyttet til selve driften av et mottakssenter for enslige mindreårige. Likevel er Stjørdal kommune avhengig av et visst volum for å realisere stordriftsfordeler.

8. Samlet vurdering av situasjonen

I den helhetlige vurderingen om Stjørdal kommunes muligheter til å opprette og drive asylmottak for enslige mindreårige må det tillegges vekt at Stjørdal kommune gjennom Værnesregionen barnevernstjeneste har erfaring med bosetting og oppfølging. Videre har både helsetjenesten og barnevernstjenesten erfaring med bosetting og oppfølging av flyktninger.

Stjørdal kommune har ikke erfaring med å utarbeide anbud når det gjelder opprettelse og drift av asylmottak for enslige mindreårige. Skal Stjørdal kommune opprette og drive asylmottak for enslige mindreårige i egen regi, må det vurderes å organisere dette som en egen avdeling under Værnesregionen barnevernstjeneste. Videre forutsetter opprettelse og drift av asylmottak for enslige mindreårige i kommunal regi at Værnesregionen barnevern tilføres ekstra ressurser for å engasjere prosjektleder som har arbeidsoppgaver innen anbud og etablering av mottak.

Det må videre tas i betraktning at UDI i desember 2015 meldte om en overkapasitet i etablering av mottak for enslige mindreårige. Denne situasjonen kan likevel endre seg raskt. Det forventes fra sentrale myndigheter en økende tilstrømning av migranter og asylsøkere utover våren 2016. Det kan derfor tenkes at dagens overkapasitet blir snudd til en underkapasitet.

Som tidligere drøftet vil Stjørdal kommune uavhengig av privat eller kommunal organisering av asylmottak for enslige mindreårige være ansvarlig som vertskommune for å produsere og tilby lovpålagte tjenester. For Stjørdal kommune vil det være lettere å realisere stordriftsfordeler knyttet til drift av asylmottak for enslige mindreårige ved en kommunal organisering. Ved drift av asylmottak i kommunal regi, vil dette kunne gi et mer helhetlig kommunalt tilbud i tillegg til kompetanseheving hos kommunalt ansatte og en økning i kommunale arbeidsplasser.

Ut i fra en samlet vurdering anbefaler Rådmannen at Stjørdal kommune ikke skal opprette og drive asylmottak for enslige mindreårige. Skal derimot slike planer realiseres, forutsetter det at de berørte etater og enheter tilføres nok ressurser til å løse de utfordringene som her er drøftet.